

Afscheid

DOOR J. W. OOMS

NAGEDACHTENIS AAN VRIEND KAREL LÖWENSTEIJN

„Ik weet niet of ik sterven ga, ik weet het niet. Maar in m'n schouder vreet zo'n pijn....”

„Drink nog eens wat,” zei ik, verslagen.

Ik nam mijn veldfles en bracht die aan zijn droge lippen. Hij dronk gulzig.

„Blijf maar stil liggen, straks komen de Hospikken,” troostte ik hem nadien.

Hij gaf geen antwoord, hij kreunde. Zijn gezicht, gaaf en jong, stond verwrongen. Zijn haar plakte van het bloed. Opeens ontdekte ik ook bloed in zijn linkeroog.

„Ik weet het niet, maar die pijn....” Zijn stem klonk schor.

„De Rode Kruis-auto komt zo....” zei ik bemoedigend. Waar blijft de geneeskundige dienst nu toch, vroeg ik me af.

Hij trapte onrustig met zijn benen; er was een puttee losgeraakt, ik zag het en deed er niets aan. Verpleegsters moeten wel heldinnen zijn, flitste door mijn denken.

„Hoe is het met Stout en Vervloet en de andere slapies?” vroeg hij plotseling, terwijl hij zich trachtte op te richten. Maar een hevige pijn ont nam hem de kracht daarvoor. Hij kreunde weer. Ik rilde.

„Met Vervloet is het goed,” antwoordde ik gesmoord. „En Pietje en De Groot en Hazenbeek zijn teruggetrokken met de mitrailleurs. Die zijn dus ook goed....”

„En Stout — hoe is het met Stout?” drong hij aan.

Ik rilde. Hoe is 't met Stout? Ach, moest ik zeggen, hoe 't met Stout was? Ik wilde iets verzinnen, maar miste daarvoor de concentratie.

„Stout heeft een granaatscherf gekregen....” zei ik zacht. Nu merkte ik, hoe scherp hij luisterde.

„Waar?”

„In z'n buik....”

„Dood?”

„Ja.... Blijf stil liggen, straks komt er een dokter, die zal je een beter verband omleggen en misschien een poeder geven om de pijn te stillen.”

„'t Doet zo zeer, het ligt zo in mijn schouder.... En 't kruipt naar m'n nek, naar m'n hoofd....” Hij wachtte even, hij kreunde. Zijn vingers trokken zich in pijnkrampen samen. De trouwring glinsterde, er schoten goudstraaltjes uit.

„Dus Stout is gesneuveld....”

Ik kon niets zeggen en kwam uit mijn geknielde houding om te zien, of er al zieke dragers in aantocht waren. Ik wist toen nog niet, dat het bericht: een ernstig gewonde ter

linkerzijde van de gevechtlinie, niet goed was doorgegeven door de achterwaarts trekkende tirailleurssectie. Links en rechts over het veld kijkend, floot een projectiel dicht langs mij heen en sloeg misschien een twintig meter verder in het weiland. Onveilig!.... Ik liet me vallen, 'k zocht dekking tegen de aarde.

„Kijk uit, hou je gedekt,” maande mijn zwaargewonde kameraad.

Het vuren nam plotseling in hevigheid toe. Ik zag op enige afstand een hollende koe vallen, een schot trof haar tijdens een angstige vlucht.

„We moeten terugtrekken,” fluisterde ik en zocht naar een mogelijkheid om met m'n vriend weg te komen uit het vlakke, gevaarlijke weiland.

„M'n schouder,” klaagde hij, „m'n schouder.... en m'n borst ook....”

Zijn gezicht was lijkleek, het bloed uit de oogkas tekende zich scherp af.

„Maar 't wordt hier te gevaarlijk,” fluisterde ik gejaagd.

Ik vraag me nu af, waarom ik toen niet hardop durfde spreken. Was dat misschien, omdat de dood zo dicht bij me was?

Hij richtte zijn hoofd zo ver mogelijk op.

„'t Wordt te gevaarlijk voor jou, zoek maar weg te komen,” hijgde hij. Hij sprak tamelijk luid.

„Maar jij dan? Ik kan je niet dragen!”

„Ik blijf wel hier. Jij kunt nog lopen en dekking zoeken. De sectie is al ver teruggetrokken....”

„Ik blijf bij je, een gewonde soldaat doen ze niets....” Ik sprak zo zacht, dat hij het niet gehoord kan hebben.

Het vuren minderde. M'n vriend sprak niet, hij lag met gesloten ogen. Soms zag ik pijnscheuten door zijn lichaam trekken. Ik ging weer staan om te zien, of er al hospitaalsoldaten onze kant uitkwamen. Er was niets te zien, behalve in de verte tirillerende kerels. Het was te ver om te kunnen onderscheiden, of het vrienden of vijanden waren.

'k Hurkte weer bij m'n vriend neer, ik wist op dit ogenblik werkelijk niet, wat me te doen stond.

Maar dat het vlug afliep met m'n besten vriend, dat zag ik.

Er vloog een bommenwerper op geringe hoogte over ons heen. Karel sloeg zijn ogen niet op.... Vriend,

dat je hier moet sterven, zo ver van je vrouw en je kind.... Dat die kogel juist jou moest treffen en je schouder verbrijzelen.... 's Morgens, even voordat we in contact kwamen met den vijand, zei je me nog, dat morgen je zontje jarig zou zijn.... Was het nu maar vast morgen.

„Kameraad,” begon hij plotseling, terwijl hij de ogen naar me opsloeg, „heb jij je oorlogszakboekje wel eens doorgelezen?”

„Neen,” bekende ik eerlijk. Op dit moment had geen mens om de waarheid heen kunnen draaien.

„Daar zitten kaarten in.... voor een laatste testament....”

Er kwam een brok in mijn keel, ik voelde me krachteloos worden.

Nu, al weer zo lang geleden, kan ik me dit ogenblik niet goed realiseren. Het is, alsof ik dit afscheid van een vriend die negen maanden mobilisatie in lief en leed met mij gedeeld heeft, slechts gedroomd heb. Het lijkt me soms zo ver en onwezenlijk.

Als ik mijn ogen nu sluit, om juist dit ogenblik helderder beeld te geven in mijn geheugen, komen er zwarte kringetjes fladderen en de toestand van dat moment verduistert en vervagen. Maar toch zou ik dat korte tijdsbestek zo graag nog eens reëel terug willen halen.

Want ik weet ook niet meer precies, hoe zijn gezicht er toen uitzag. Alleen dat bloed in die ooghoek en grote zweetdruppels op zijn voorhoofd, herinner ik me nog goed. En op zijn schouder had ik mijn tuniek gelegd, de chevrons naar binnen geslagen, dat weet ik ook nog. De chevrons naar binnen, ja. Dat heb ik natuur-

ijk gedaan in een intuïtieve drang naar camouflage; anders is het niet te verklaren.

„Ik heb een testament voor jou,” zei hij moeilijk. Zijn stem begon weg te ebben. Ik twijfelde niet meer, 't zou spoedig afgelopen zijn.

„Niet uit mijn zakboekje.... maar m'n nieuw Testamentje. Straks moet je 't uit mijn binnenzak nemen. En daar ligt een brief in voor Gerda, die moet je haar sturen zodra je kunt. Zul je dat?....”

„Ja....” antwoordde ik toonloos. Ik denk, dat hij het niet verstaan heeft. Ik vraag me nu af, waarom ik niet meer gezegd heb, waarom ik

geen opbeurend en steekhoudend gesprek begonnen ben. Eigenlijk is het zo toch beter.

Hij sloot zijn ogen weer. Hoe lang die stilte tussen ons geduurd heeft, weet ik niet. Hoe precies die laatste stervensminuten van hem waren, kan ik evenmin zeggen. Zijn lichaam schokte herhaaldelijk, dat weet ik.

En opeens, — ik had dat werkelijk niet verwacht, — sloeg hij zijn ogen nog eenmaal op.

„Dag vriend.... ik ga naar Boven....” zei hij. Ik geloof, dat hij het heel duidelijk sprak.

„Dag Karel.... God zij met ons.” Dit heb ik toen gezegd, meer niet.

't Waren weinige woorden, ik weet het.

Ook mijn vriend heeft niets meer gezegd nadien. Ik ga geen dingen vertellen, die hij niet gezegd heeft. Na zijn woorden is hij even heel wild gaan doen, ik dacht dat hij nog een schot kreeg. 't Is de dood geweest. Het heeft niet lang meer geduurd, toen was hij weg. Maar zijn linker-oog, waar bloed in kleurde, heeft hij niet gesloten. Dat weet ik nog goed. Nadien zijn de ziekendragers gekomen, nog later is het stil geworden en 't gevaar geweken.

Maar mijn vriend is gestorven met een bloedend oog.

Naar een ets

Afscheid van den visscher